

Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2005/06:195 Elektroniska kommunikationstjänster m.m. inom psykiatrisk tvångsvård. Vidare behandlas två motionsyrkanden med anledning av propositionen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag, när det gäller vård med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, att chefsöverläkaren – om det är nödvändigt med hänsyn till vården eller rehabiliteringen av patienten eller för att undvika att någon annan lider skada – skall kunna besluta *dels* att inskränka en patients rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster, *dels* att övervaka försändelser från en patient. Utskottet tillstyrker även i övrigt regeringens förslag.

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

I betänkandet finns två reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	6
Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m.	6
Propositionen	6
Motionerna	8
Utskottets ställningstagande	9
Övriga lagförslag	10
Reservationer	11
1. Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m., punkt 1 (m)	11
2. Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m., punkt 1 (fp)	12
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Propositionen	14
Följdmotioner	14
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och
2. lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:195 i denna del och avslår motionerna 2005/06:So47 och 2005/06:So48.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (fp)

2. Övriga lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i delgivningslagen (1970:428) och
2. lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:195 i denna del.

Stockholm den 18 maj 2006

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ingrid Burman (v), Chatrine Pålsson (kd), Kristina Zakrisson (s), Margareta Israelsson (s), Cristina Husmark Pehrsson (m), Conny Öhman (s), Lars U Granberg (s), Catherine Persson (s), Kenneth Johansson (c), Christer Engelhardt (s), Magdalena Andersson (m), Elina Linna (v), Jan Lindholm (mp), Jan Emanuel Johansson (s), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Gabriel Romanus (fp).

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Gällande rätt

I 2 kap. *regeringsformen* (RF) finns regler om de grundläggande fri- och rättigheterna. Reglerna har till syfte att skydda varje medborgare mot olika former av ingrepp från det allmänna. Enligt 2 kap. 6 § RF är varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp, kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång samt mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande. I *Europakonventionen* finns bestämmelser om den enskildes rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.

Psykiatrisk tvångsvård innebär begränsningar av den enskildes fri- och rättigheter och regleras i *lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård* (LPT) samt *lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård* (LRV). Dessa lagar utgör komplement till *hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)* (HSL), som innehåller grundläggande bestämmelser tillämpliga på all hälso- och sjukvård.

Enligt den nuvarande lagstiftningen kan restriktioner med avseende på patientens rätt att ringa eller kontakta utomstående med andra tekniska hjälpmedel endast beslutas med stöd av 8 § andra och tredje styckena LRV.

I 22 § LPT, som också är tillämplig vid vård enligt LRV, finns bestämmelser om granskning av försändelse till en patient för kontroll av att den inte innehåller t.ex. narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller dopningsmedel. Enligt samma stadgande får en patient inte heller inneha annan egendom som kan skada honom själv eller någon annan eller vara till men för vården eller ordningen på vårdinrättningen. Det är chefsöverläkaren som beslutar om granskning av försändelser till en patient som vårdas enligt LPT eller LRV. Försändelser från en patient får däremot enligt nuvarande bestämmelser inte granskas.

Frågan om möjligheten att inskränka patientens rätt att använda elektronisk kommunikation behandlades i *proposition 1999/2000:44 Psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård*. Där anfördes, med hänvisning till att patientens behandlingssituation lika väl kan förbättras som försämrats på grund av ett telefonförbud, att det inte fanns tillräckliga skäl att från behandlingssynpunkt besluta om inskränkningar i patientens rätt att ringa eller att med persondatorer och andra tekniska hjälpmedel kommunicera via telenätet. Skälen för en sådan åtgärd ansågs inte uppväga det intrång eller men som åtgärden skulle innebära för den enskilde.

Kriminalvården ansvarar för verkställighet av fängelsestraff. Regleringen av Kriminalvårdens verksamhet finns bl.a. i *lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt* (KvaL). Av 26 och 27 §§ denna lag framgår, att brev eller andra försändelser till eller från den som är intagen i en sluten anstalt får granskas för undersökning om de innehåller något otillåtet föremål.

Enligt 24 § KvaL får en intagen, i den utsträckning det kan ske utan olägenhet, inneha personliga tillhörigheter samt skaffa sig eller ta emot bl.a. böcker. Av *Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt* (KVFS 2006:20)¹ framgår bl.a. att en intagen i sitt bostadsrum eller i gemensamma utrymmen inte får förvara sådant som kan äventyra säkerheten i anstalten, försvåra visitation eller vålla sanitär olägenhet, att en intagen inte får inneha eller använda annan datorutrustning i anstalt än sådan som tillhandahålls av anstalten samt att innehav av spelkonsol, som kan användas för kommunikation, inte får medges. Av samma föreskrifter framgår vidare att en intagen inte får använda eller inneha annan telefonutrustning i anstalt än den som tillhandahålls av anstalten.²

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, när det gäller vård med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, att chefsöverläkaren skall kunna besluta dels att inskränka en patients rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster, dels att övervaka försändelser från en patient. Sådana beslut föreslås få fattas om det är nödvändigt med hänsyn till vården eller rehabiliteringen av patienten eller för att undvika att någon annan lider skada. Den tekniska utrustningen skall enligt förslaget kunna omhändertas under den tid beslutet gäller.

Chefsöverläkarens beslut skall enligt regeringens förslag gälla under två månader. Frågan om inskränkningens eller övervakningens upphörande skall övervägas fortlöpande. För att en tvångsvårdad patient skall kunna ta till vara sina rättigheter har han eller hon alltid rätt att fritt meddela sig skriftligen med advokat eller offentligt biträde, tillsynsmyndighet eller annan svensk myndighet samt med internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda. Chefsöverläkarens beslut får överklagas av patienten till allmän förvaltningsdomstol.

Regeringen avser att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utvärdera användningen samt konsekvenserna av de föreslagna tvångsåtgärderna.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

¹ Se 6 kap. 2 § första stycket samt 4–5 §§.

² Se 4 kap. 3 § första stycket.

Utskottets överväganden

Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m.

Propositionen

Inskränkningar i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster och övervakning av försändelser

När det gäller vård med stöd av LPT eller LRV föreslår regeringen att chefsöverläkaren, eller annan erfaren läkare vid sjukvårdsinrättningen med specialistkompetens inom någon gren av psykiatri, skall få besluta att inskränka en patients rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster, eller övervaka försändelser från en patient, om det är nödvändigt med hänsyn till vården eller rehabiliteringen av patienten eller för att undvika att någon annan lider skada. För detta ändamål föreslås att chefsöverläkaren får omhänderta den tekniska utrustning som möjliggör användningen av elektroniska kommunikationstjänster. Regeringen föreslår vidare att chefsöverläkaren skall få öppna, ta del av och kvarhålla försändelser från patienten. Enligt regeringen har de föreslagna besluten om tvångsåtgärder till sitt huvudsakliga syfte att motverka att vården eller rehabiliteringen av en patient försvåras genom att patienten missbrukar sin frihet att kommunicera. Ett ytterligare syfte anges vara att motverka att någon annan lider skada.

Regeringen anför att det i de allra flesta fall är av stort värde att patienter ges möjlighet att använda modern kommunikationsteknik och i övrigt hålla kontakt med omvärlden, men att det förekommer fall där denna möjlighet till kommunikation missbrukas. Enligt regeringen har Socialstyrelsen vid sin granskning av de av landets kliniker som bedriver psykiatrisk tvångsvård funnit att obegränsade kommunikationsmöjligheter i vissa fall har orsakat tvångsvårdade patienter och deras omgivning problem. På grund härav är det enligt regeringens bedömning nödvändigt att det ges möjlighet att under vissa förhållanden begränsa patienternas möjligheter att kommunicera eller att inhämta eller ge ut information. Regeringen konstaterar att sådana begränsningar av patienternas rätt att fritt kommunicera med omgivningen och i rätten att fritt inhämta upplysningar via t.ex. Internet, innebär intrång i den personliga integriteten och ingrepp i grundlagsskyddade rättigheter såsom yttrande- och informationsfriheten. Regeringen anser att patientens integritet och rättigheter när det gäller möjligheterna att kommunicera eller att inhämta eller ge ut information i vissa fall måste stå tillbaka när detta inverkar negativt på vården eller innebär att någon annan lider skada. Regeringen betonar i detta sammanhang att en reglering

som tillåter begränsningar i patientens möjligheter att kommunicera måste vara omgärdad av rättssäkerhetsgarantier för att minimera risken för missbruk. Begränsningarna måste vidare stå i proportion till deras syfte.

Ett beslut om inskränkning eller övervakning skall enligt regeringens förslag förutsätta att det finns tydliga och konkreta omständigheter som visar att patienten har missbrukat sin rätt till användning av kommunikation, eller att det finns välgrundad anledning att anta att ett sådant missbruk kommer att inträffa, och att denna användning är till men för vården, rehabiliteringen eller är till skada för någon annan.

Enligt regeringen har de problem som obegränsade kommunikationsmöjligheter i vissa fall har orsakat tvångsvårdade patienter och deras omgivning främst uppstått i samband med användning av tjänster för att kommunicera på elektronisk väg, t.ex. genom användning av telefon, mobiltelefon eller dator med Internetuppkoppling. Regeringen anser därför att det i lagstiftningen bör ges en möjlighet att inskränka en patients rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster. Av propositionen framgår att begreppet elektroniska kommunikationstjänster skall uppfattas i enlighet med den betydelse det ges i 1 kap. 7 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, dvs. tjänst som vanligen tillhandahålls mot ersättning och som helt eller huvudsakligen utgörs av signaler i elektroniska kommunikationsnät.

Regeringen anför att problemen med missbruk av möjligheterna till kommunikation inte gör sig gällande enbart i samband med användande av elektroniska kommunikationstjänster utan förekommer även i samband med att patienten skickar brev eller andra försändelser. Regeringen anser därför att även möjlighet att övervaka försändelser från en patient bör införas.

Patientens försändelser till det offentliga biträdet m.fl.

Regeringen konstaterar att de tvångsåtgärder som föreslås innebär begränsningar av patientens fri- och rättigheter. Därför föreslår regeringen att en tvångsvårdad patient alltid skall ha rätt att fritt meddela sig skriftligen med advokat eller offentligt biträde, tillsynsmyndigheten eller annan svensk myndighet samt med ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda.

Kontroll av patienten

Om det är nödvändigt skall, enligt regeringens förslag, en patient, vars rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster är inskränkt, få kroppsvisiteras eller ytligt kroppsbesiktigas för kontroll av att han eller hon inte bär på sig teknisk utrustning för sådan kommunikation. Som skäl för detta anför regeringen att det annars föreligger en risk att ett beslut om inskränkning inte får någon verkan i praktiken.

Giltighetstid för beslut m.m.

Enligt regeringen skall ett beslut om inskränkning eller övervakning kunna fattas när det är nödvändigt med hänsyn till vården eller rehabiliteringen av patienten eller för att undvika att någon annan lider skada; ett sådant beslut skall upphöra att gälla så snart förutsättningarna för åtgärden inte längre är uppfyllda. På grund härav anser regeringen att det skall åligga chefsöverläkaren att fortlöpande ompröva besluten, och så snart förutsättningarna brister i något hänseende skall ett beslut om inskränkning eller övervakning hävas. Regeringen anser att en giltighetstid om två månader för ett beslut är rimlig. Om chefsöverläkaren finner att det finns förutsättningar för fortsatt inskränkning eller övervakning skall, enligt regeringens förslag, ett nytt beslut, med samma maximala giltighetstid som begynnelsebeslutet, få fattas. Det föreslås inte någon begränsning av hur många sådana beslut som skall kunna fattas. Socialstyrelsen skall utan dröjsmål underrättas om beslut om inskränkning eller övervakning.

Regeringen konstaterar att de tvångsåtgärder som föreslås i propositionen skiljer sig från andra tvångsåtgärder som kan vidtas inom ramen för tvångsvården eftersom de kan fattas inte endast utifrån behandlingshänsynen utan även för att undvika att någon annan lider skada. Vidare är giltighetstiden för de föreslagna besluten väsentligt längre än för befintliga tvångsåtgärder. Mot denna bakgrund anser regeringen att patienten skall ha rätt att till allmän förvaltningsdomstol överklaga chefsöverläkarens beslut *dels* om inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster, *dels* om övervakning av försändelser.

Utgångspunkten bör enligt regeringen vara *att* länsrätt skall hålla muntlig förhandling, *att* lämplig sakkunnig skall höras om det inte är uppenbart obehövligt, *att* nämndemän skall ingå i rätten *samt att* offentligt biträde som huvudregel skall förordnas för den som åtgärden avser.

Motionerna

I *motion 2005/06:So47 av Gunnar Nordmark (fp)* begärs tillkännagivande om möjlighet att införa generella restriktioner på elektroniska kommunikationstjänster för personer dömda till rättspsykiatrisk vård. Motionären hänvisar till att det för personer som är dömda till fängelse finns möjlighet att införa långtgående generella restriktioner vid användandet av elektroniska kommunikationsmedel. Motionären anför vidare *att* det för närvarande inte finns någon möjlighet att införa motsvarande restriktioner för personer dömda till rättspsykiatrisk vård vare sig på individ-, avdelnings- eller klinisknivå *samt att* ett stort antal av de personer som är dömda till sådan vård har gjort sig skyldiga till omfattande eller mycket grov brottslighet, ofta riktad mot person.

I *motion 2005/06:So48 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m)* begärs tillkännagivande om möjligheten att omhänderta vissa föremål. Motionärerna anför bl.a. *att* regeringens förslag är alltför snävt utformat eftersom endast

vissa föremål behandlas i förslaget, att det är svårt att på förhand avgöra vilka föremål som kan vara till men för personal, allmänhet eller patient samt att lagstiftningen på grund härav bör vara generell. Motionärerna anser att en utredning med uppgift att analysera hur en sådan lagstiftning skulle kunna utformas bör tillsättas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag. Detta innebär enligt utskottet ett viktigt steg på vägen när det bl.a. gäller att försöka undvika att en utomstående lider skada när en tvångsintagen patient använder mobiltelefon eller annat elektroniskt kommunikationsmedel för att hota eller trakassera denne.

Begränsningar av patienternas rätt att fritt kommunicera med omgivningen och i rätten att fritt inhämta upplysningar via t.ex. Internet, innebär, som regeringen mycket riktigt konstaterar, intrång i den personliga integriteten och ingrepp i grundlagsskyddade rättigheter såsom yttrande- och informationsfrihet. Utskottet delar regeringens uppfattning att patientens integritet och rättigheter när det gäller möjligheterna att kommunicera eller att inhämta eller ge ut information i vissa fall måste stå tillbaka när detta inverkar negativt på vården eller innebär att någon annan lider skada. En reglering som tillåter begränsningar i patientens möjligheter att kommunicera måste vara omgärdad av starka rättssäkerhetsgarantier samt stå i proportion till syftet med denna. Utskottet anser att regeringens förslag är väl avvägt och utskottet tillstyrker således detta.

I motion So47 (fp) begärs tillkännagivande om möjligheten att införa generella restriktioner på elektroniska kommunikationstjänster för personer dömda till rättspsykiatrisk vård på samma sätt som redan i dag finns inom kriminalvården. Utskottets bedömning är, som framgått av det föregående, att de nu föreslagna reglerna är väl avvägda. Genom dessa har, enligt utskottet, ett viktigt steg mot förbättringar inom nu aktuellt område tagits. Av propositionen framgår att regeringen har för avsikt att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utvärdera användningen samt konsekvenserna av de föreslagna tvångsåtgärderna. Utskottet noterar att ett sådant utvärderingsuppdrag kommer att inkludera bl.a. frågor om det finns skillnader i hur reglerna tillämpas för patienter som genomgår psykiatrisk tvångsvård respektive rättspsykiatrisk vård. Regeringen uttalar i propositionen att en första redovisning bör lämnas senast vid halvårsskiftet år 2008. Utskottet utgår från att regeringen snarast därefter återkommer till riksdagen med en redovisning av användningen samt konsekvenserna av den föreslagna regleringen för de olika personkategorier som berörs, dvs. patienter, utomstående samt personal. Motion So47 (fp) får därmed anses delvis tillgodosedd.

I lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård regleras bl.a. vilken egen- dom som en tvångsvårdad patient *inte* får inneha på sådan sjukvårdsinrättning som det nu är fråga om. Enligt 21 § punkten fem denna lag, som för övrigt även gäller patient som erhåller rättspsykiatrisk vård (se 8 § LRV),

får en patient inte inneha sådan egendom som kan skada honom själv eller någon annan eller vara till men för vården eller ordningen på vårdinrättningen. Utskottet gör bedömningen att dessa bestämmelser är fullt tillräckliga för att en sjukvårdsinrättning skall kunna fatta beslut om omhändertagande av olika slag av egendom och således även sådan som motionärerna i motion So48 (m) ger exempel på, förutsatt att egendomen är av sådant slag som nu beskrivits. Av nu anförda skäl avstyrks motion So48 (m).

Övriga lagförslag

Utskottet tillstyrker även i övrigt regeringens förslag till lag om ändring i delgivningslagen (1970:428) och lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m., punkt 1 (m)

av Cristina Husmark Pehrsson (m), Magdalena Andersson (m) och Maud Ekendahl (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och
 2. lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:195 i denna del och motion 2005/06:So48 och avslår motion 2005/06:So47.

Ställningstagande

Vi välkomnar att regeringen efter flera års diskussioner nu ”sätter ned foten” och föreslår möjligheter till beslut om inskränkningar i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster, t.ex. mobiltelefon, och att övervaka försändelser från en patient.

Vi beklagar dock att förslaget i sin utformning är alltför snävt i och med att endast vissa föremål behandlas i förslaget. Vi anser att det är svårt att på förhand avgöra vilka föremål som kan vara till men för personalen, allmänheten eller patienten. Vi vet t.ex. att vissa patienter behandlas för tvångsmässiga beteenden, exempelvis pyromani. Om personalen inte har möjlighet att begränsa patienternas användning av exempelvis cigarettändare riskerar övriga patienter att utsättas för livsfara. Vi anser därför att lagstiftningen måste vara generellt utformad och att en utredning med uppdrag att analysera hur en sådan lagstiftning skulle kunna utformas bör tillsättas.

Vad vi nu anfört bör ges regeringen till känna.

2. Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m., punkt 1 (fp)

av Marita Aronson (fp) och Gabriel Romanus (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och
2. lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:195 i denna del och motion 2005/06:So47 och avslår motion 2005/06:So48.

Ställningstagande

Vi har noterat att det under senare år inträffat en rad incidenter vid landets rättspsykiatriska kliniker. Vi anser att detta visar att nuvarande lagstiftning inte är tillräcklig. Med hjälp av elektroniska kommunikationstjänster har tidigare brottsoffer blivit utsatta för ytterligare kränkningar och hot. De dömda har med hjälp av dessa tjänster kunnat fortsätta med grov brottslig verksamhet och har kunnat planera och genomföra rymningar från rättspsykiatriska kliniker.

Vi anser att det är statens skyldighet att skydda sina medborgare, att förhindra brott samt att skapa en tillfredsställande säkerhet för personal och intagna. Dessa skyldigheter anser vi väger lika tungt oberoende av om en individ är dömd till fängelse eller rättspsykiatrisk vård.

Vi välkomnar regeringens förslag men anser att ytterligare åtgärder behöver vidtas. Från vårdgivare och ansvarig personal har framförts önskemål om att kunna utfärda generella restriktioner på samma sätt som i dag är möjligt inom kriminalvården. Som skäl för detta har från vården anförts att personer som har tillgång till elektroniska kommunikationsmedel kan hotas eller på annat sätt tvingas lämna över dessa till personer, vars rätt att använda sådana begränsats genom restriktioner.

Utifrån allmän rättssuppfattning torde det enligt vår mening vara stötande att det är vilken form av vård en brottsling döms till som är avgörande för tillgången till elektroniska kommunikationstjänster. När det gäller förtroendet för statens möjligheter att skydda sina medborgare mot brott samt att upprätthålla lag och ordning är det vår uppfattning att detta riskerar att minska om, som skett vid ett antal tillfällen, grova brottslingar dömda till rättspsykiatrisk vård har möjlighet att fortsätta att planlägga och begå grova brott med hjälp av dessa kommunikationstjänster, utan att det finns en verklig möjlighet för ansvarig personal att förhindra detta.

Mot bakgrund av ovanstående anser vi att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att införa generella restriktioner vid användandet av elektroniska kommunikationstjänster för personer dömda till rättspsykiatrisk vård på samma sätt som finns inom kriminalvården.

Vad vi nu anfört bör ges regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:195 Elektroniska kommunikationstjänster m.m. inom psykiatrisk tvångsvård:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,
2. lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,
3. lag om ändring i delgivningslagen (1970:428),
4. lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.

Följdmotioner

2005/06:So47 av Gunnar Nordmark (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att införa generella restriktioner på elektroniska kommunikationstjänster för personer dömda till rättspsykiatrisk vård.

2005/06:So48 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att omhänderta vissa föremål.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

dels att 23, 32, 38 a och 39 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 20 a, 22 a och 22 b §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

20 a §

Chefsöverläkaren får besluta att inskränka en patients rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster, om det är nödvändigt med hänsyn till vården eller rehabiliteringen av patienten eller för att undvika att någon annan lider skada.

Den tekniska utrustning som möjliggör användningen får omhändertas under den tid beslutet gäller. Omhändertagen utrustning skall återlämnas till patienten senast när beslutet om inskränkning upphör att gälla.

22 a §

Chefsöverläkaren får besluta att övervaka försändelser från en patient, om det är nödvändigt med hänsyn till vården eller rehabiliteringen av patienten eller för att undvika att någon annan lider skada. För detta ändamål får chefsöverläkaren öppna, ta del av och kvarhålla försändelser från patienten.

En försändelse från en patient till en svensk myndighet, advokat, patientens offentliga biträde eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda skall vidarebefordras utan före-

gående granskning.

22 b §

Ett beslut enligt 20 a eller 22 a § gäller i högst två månader. När det inte längre finns förutsättningar för beslutet skall chefsöverläkaren genast besluta att inskränkningen eller övervakningen skall upphöra. Frågan om upphörande skall övervägas fortlöpande.

Socialstyrelsen skall utan dröjsmål underrättas om beslut enligt 20 a eller 22 a §.

23 §¹

Om det är nödvändigt får en patient kroppsvisiteras eller ytligt kroppsbesiktigas för kontroll av att han inte bär på sig egendom som avses i 21 §. Om möjligt skall ett vittne närvara när åtgärden utförs.

Om det är nödvändigt får en patient kroppsvisiteras eller ytligt kroppsbesiktigas för kontroll av att han eller hon inte bär på sig sådan egendom som avses i 21 § eller, när det gäller en patient vars rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster är inskränkt, utrustning som avses i 20 a §. Om möjligt skall ett vittne närvara när åtgärden utförs.

Chefsöverläkaren beslutar om kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning.

32 §²

Patienten får hos länsrätten överklaga chefsöverläkarens beslut om intagning för tvångsvård enligt 6 b, 11 eller 14 §. Ett sådant överklagande skall anses innefatta även en begäran att tvångsvården skall upphöra.

Innan länsrätten prövar ett överklagande enligt första stycket, skall rätten utan dröjsmål förelägga chefsöverläkaren att yttra sig i de hänseenden som anges i 7 § andra stycket.

Patienten får hos länsrätten överklaga ett beslut om inskränkning enligt 20 a § eller om övervakning enligt 22 a §.

38 a §³

I mål hos allmän förvaltningsdomstol *angående* medgivande till fortsatt tvångsvård enligt 7, 9, 12 eller 14 § och vid överklagande

I mål hos allmän förvaltningsdomstol om medgivande till fortsatt tvångsvård enligt 7, 9, 12 eller 14 § och vid överklagande

¹ Senaste lydelse 2000:353.

² Senaste lydelse 2000:353.

³ Senaste lydelse 1996:1650.

enligt 32 eller 33 § av beslut om intagning för tvångsvård *eller* om avslag på en begäran att tvångsvården skall upphöra, skall offentligt biträde förordnas för den som åtgärden avser, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

enligt 32 eller 33 § av beslut om intagning för tvångsvård, om avslag på en begäran att tvångsvården skall upphöra, *om inskränkning enligt 20 a § eller om övervakning enligt 22 a §* skall offentligt biträde förordnas för den som åtgärden avser, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

39 §⁴

Chefsöverläkaren får uppdra åt en erfaren läkare vid sjukvårdsinrättningen med specialistkompetens inom någon gren av psykiatri att fullgöra uppgifter som chefsöverläkaren har enligt denna lag. Om det finns särskilda skäl, får chefsöverläkaren lämna sådant uppdrag åt en annan läkare vid sjukvårdsinrättningen, dock inte såvitt gäller

1. beslut enligt 6 b § om intagning,
2. beslut enligt 11 § om övergång från frivillig vård till tvångsvård,
3. ansökan enligt 7, 9, 12 eller 14 § om medgivande till att tvångsvården fortsätter,
4. beslut enligt 17 § första stycket sista meningen om behandlingen,
5. beslut enligt 19 § andra stycket om fastspänning, *eller*
6. beslut enligt 20 § andra stycket om avskiljande.
7. *beslut enligt 20 a § om inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster,*
8. *beslut enligt 22 a § om övervakning av försändelser, eller*
9. *beslut om upphörande av sådan inskränkning eller övervakning som anges i 7 och 8.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

⁴ Senaste lydelse 2000:353.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

Härigenom föreskrivs att 18, 22 a och 23 §§ i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §¹

Patienten får hos länsrätten överklaga ett beslut av chefsöverläkaren enligt denna lag som innebär

1. intagning enligt 5 § för rättspsykiatrisk vård, varvid överklagandet skall anses innefatta även en begäran att vården skall upphöra,

2. avslag på en begäran att den rättspsykiatriska vården skall upphöra i fall som avses i 12 §,

3. avslag på en begäran om tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område i fall som avses i 9 § eller 10 § fjärde stycket första meningen eller meddelande av villkor i samband med en sådan vistelse,

4. återkallelse enligt 9 § eller 10 § fjärde stycket tredje meningen av tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område, eller

5. förordnande enligt 8 § jämförd med 24 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård om förstöring eller försäljning av egendom.

4. återkallelse enligt 9 § eller 10 § fjärde stycket tredje meningen av tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område,

5. förordnande enligt 8 § *denna lag* jämförd med 24 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård om förstöring eller försäljning av egendom,

6. *inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster enligt 8 § denna lag jämförd med 20 a § nämnda lag, eller*

7. *övervakning av försändelser enligt 8 § denna lag jämförd med 22 a § nämnda lag.*

I övrigt får beslut av chefsöverläkaren enligt denna lag inte överklagas. Chefsöverläkaren får inte överklaga rättens beslut enligt denna lag.

När ett beslut av chefsöverläkaren överklagas, skall överklagandet ges in till länsrätten. Länsrätten prövar om överklagandet har kommit in i rätt tid. Har överklagandet kommit in för sent, skall länsrätten avvisa det, om förseningen inte beror på att chefsöverläkaren har lämnat patienten en felaktig underrättelse om hur man överklagar. Överklagandet skall inte avvisas, om det har kommit in till chefsöverläkaren innan tiden för överklagande har gått ut. I ett sådant fall skall chefsöverläkaren omedelbart vidarebefordra överklagande till länsrätten.

¹ Senaste lydelse 2000:354.

22 a §²

I mål hos allmän förvaltningsdomstol angående medgivande till fortsatt vård enligt 13 §, angående upphörande av sådan vård enligt 16 §, vid överklagande av beslut enligt 18 § första stycket 1 *eller* 2 eller angående tillstånd eller återkallelse av tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område för den som genomgår rättspsykiatrisk vård med beslut enligt 31 kap. 3 § brottsbalken om särskild utskrivningsprövning, skall offentligt biträde förordnas för den som åtgärden avser, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

I mål hos allmän förvaltningsdomstol angående medgivande till fortsatt vård enligt 13 §, angående upphörande av sådan vård enligt 16 §, vid överklagande av beslut enligt 18 § första stycket 1, 2, 6 *eller* 7 eller angående tillstånd eller återkallelse av tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område för den som genomgår rättspsykiatrisk vård med beslut enligt 31 kap. 3 § brottsbalken om särskild utskrivningsprövning, skall offentligt biträde förordnas för den som åtgärden avser, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

23 §

Chefsöverläkaren får uppdra åt en erfaren läkare med specialistkompetens inom någon gren av psykiatri vid sjukvårdsinrättningen eller den enhet för rättspsykiatrisk undersökning där patienten vårdas att fullgöra uppgifter som chefsöverläkaren har enligt denna lag. Om det finns särskilda skäl, får chefsöverläkaren lämna sådant uppdrag åt en annan läkare vid inrättningen eller enheten, dock inte såvitt gäller

1. beslut enligt 5 § om intagning för rättspsykiatrisk vård,
2. ansökan enligt 13 § om medgivande till fortsatt vård,
3. anmälan enligt 16 § andra stycket om upphörande av vården,
4. beslut om behandlingen enligt 8 § denna lag jämförd med 17 § första stycket sista meningen lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,
5. beslut om fastspänning enligt 8 § denna lag jämförd med 19 § andra stycket nämnda lag, *eller*
6. beslut om avskiljande enligt 8 § denna lag jämförd med 20 § andra stycket nämnda lag.

5. beslut om fastspänning enligt 8 § denna lag jämförd med 19 § andra stycket nämnda lag,

6. beslut om avskiljande enligt 8 § denna lag jämförd med 20 § andra stycket nämnda lag,

7. *beslut om inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster enligt 8 § denna lag jämförd med 20 a § nämnda lag,*

8. *beslut om övervakning av försändelser enligt 8 § denna lag jämförd med 22 a § nämnda lag, eller*

9. *beslut om upphörande av sådan inskränkning eller övervak-*

² Senaste lydelse 1996:1651.

ning som anges i 7 och 8.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

3 Förslag till lag om ändring i delgivningslagen (1970:428)

Härigenom föreskrivs att 24 § delgivningslagen (1970:428) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §¹

Som fullt bevis att delgivning har skett på sätt som anges i intyget gäller intyg som i tjänsten utfärdas av stämningsman, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, kronofogde, exekutiv tjänsteman vid kronofogdemyndighet samt tjänsteman vid någon av följande inrättningar, nämligen

1. kriminalvårdsanstalt,

2. häkte,

3. hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

4. sådan enhet som avses i 6 § första stycket *andra meningen* lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård och i 5 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning,

4. sådan enhet som avses i 6 § första stycket lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård och i 5 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning,

om delgivningen avser den som är intagen där. Samma vitsord tillkommer intyg av Notarius publicus och intyg av nämndeman i tingsrätt vid delgivning för tingsrättens räkning.

Vid särskild postdelgivning har intyg av befattningshavare vid postbefordringsföretag som avses i 3 § andra stycket sådant vitsord som anges i första stycket.

Intyg att delgivning skett på utrikes ort skall gälla som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget, om intygsgivarens behörighet styrkes av tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet. Intyg om delgivning på utrikes ort gäller som fullt bevis även utan sådant bestyrkande som nyss nämnts, om detta följer av överenskommelse med främmande stat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

¹ Senaste lydelse 1993:1688.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som är häktad får avge nöjdförklaring inför chefen för det häkte där han är intagen eller, om han är intagen i kriminalvårdsanstalt, inför chefen för anstalten eller inför någon annan tjänsteman där som har förordnats att ta emot sådan förklaring. Om den häktade är intagen på en sådan enhet som avses i 6 § första stycket *andra meningen* lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård eller i 5 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning, får han avge nöjdförklaring inför chefsöverläkaren, verksamhetschefen eller inför annan tjänsteman som någon av dem har förordnat.

Nöjdförklaring som avses i första stycket gäller endast om den som mottager förklaringen har tillgång till domen eller rättens bevis om målets utgång, såvitt rör den dömda (domsbevis), samt den dömda haft betänketid till andra dagen efter den då domen avkunnades för honom vid rätten eller på annat sätt delgavs honom. Den dömda skall om möjligt beredas tillfälle att under betänketiden samråda med sin försvarare.

Den som får taga emot nöjdförklaring enligt första stycket skall så snart det kan ske erinra den dömda om hans rätt att avge nöjdförklaring samt upplysa den dömda om när och hur det kan ske. Det åligger honom vidare att den dag, då nöjdförklaring först kan avges, efterhöra om den dömda vill avge sådan förklaring.

Föreslagen lydelse

4 §¹

Den som är häktad får avge nöjdförklaring inför chefen för det häkte där han är intagen eller, om han är intagen i kriminalvårdsanstalt, inför chefen för anstalten eller inför någon annan tjänsteman där som har förordnats att ta emot sådan förklaring. Om den häktade är intagen på en sådan enhet som avses i 6 § första stycket lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård eller i 5 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning, får han avge nöjdförklaring inför chefsöverläkaren, verksamhetschefen eller inför annan tjänsteman som någon av dem har förordnat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

¹ Senaste lydelse 1996:795.